

E 160/10

VINCZE JÓZSEF EMLÉKEZETE.

Irták s 1906. június 13-án a temetésen elmondták

KISS FERENCZ,

püspökladányi ref. lelkész.

PAPP IMRE,

földesi tanító.

Kiadják a boldogult barátai.

A püspökladányi ref. lelkészi hivatalhoz küldendő önkéntes
adományok a boldogult emlékének megörökítésére
fordítatnak.

DEBRECZEN,
HOFFMANN ÉS KONOVITZ KÖNYVNYOMDÁJA

1906.

Halotti imádság.

Végtisztességet tenni jöttünk Uram neki, ki már életében megszerezte korán őszült fejére a jók tiszteletét, eltemetni jöttünk Uram őt, kit évekkel előbb elsirattunk. Nem jött a csapás váratlan, mégis korán jött az, remegve készültek a szerető felek e nehéz órára, mégis összeszorult a sziv, hogy bekövetkezett. Oly fájó volt ez elmulás Uram! Ha akkor hal meg hirtelen s ragadtatik el, mintegy árvizzel, mikor munkaheve közben, férfi kora delén, sokoldalú tevékenység terén izzott, lángolt keble eszményeiért s munkált széleskörben emberboldogító nagy ideálokat; — ha agya ragyogó fényében, tudása nem közönséges méretű lobogásában, tette kész lelke hév lángolásában, emberszerető szive melegében, szikrázó kedélye dus szinompájában, tisztelve szerető, egykor népes baráti körében rohan rá a halálos veszedelem: akkor is megdőbbenve álltunk volna ugyan sötét ravatalánál, de fölemelő lett volna ránk nézve úgy tekinteni utánna, mint a tűzszekéren mennybe átvillant Illyés, — vagy a dicsőség Olajfákhegyéről eszményi épségben égbeemelkedő Jézus után

az ámuló sokaság, — de így Uram, elmulni, mielőtt meghalna, a múlté lenni, mielőtt az emlékezet birodalmába átlépne, saját magán tapasztalni a percenkint romboló enyészet, a munkaterről leszorulás, a megszokott helyről elvándorlás, az elfeledtetés, az elenyészés, a felbomlás szomorú folyamatát: ez, ami kétszeresen fáj azoknak, kik szivéről hajtottak, azoknak, kik el nem muló érdemeiért tisztelték, akik őt igazán szerették.

Méltó, Uram, kétszeresen méltó a könyekre, aki úgy élt és úgy mult el, mint itt nyugvó szolgád.

Te tudod, hogy csak Érted élt. Amit érzett, amit tett, az mind Tebenned olvadt fel, a Te félelmedben, a Te szolgálatodban futott össze s ez adja meg élte igaz tartalmát, emberileg tökéletes égi hármóniáját. Mikor gyermekeit annyira szerette, hogy érettök kész lett volna megáldoztatni: Te rád gondolt, mert tudta, hogy az Urnak öröksége a fiak és leányok. Mikor övéi körében ült, a Pál apostol rajzolta családi élet eszménye lebegett előtte, ha jött, ha ment, a jóra intés, a tanácsolás, a jobbitás igéi hangzottak ajakán, mert ő már a földön szerette volna Isten országát látni; ha a harangok hívó szava zengette: a templomba mégyünk, nála buzgóbban senki sem érezte: „Örül mi szivünk, mikor ezt halljuk“ s a siroknál senki mélyebb hittel nem énekelte: „Nincs már szivem félelmére, nézni sirom fenekére, mert hiszem, hogy e tört cserépedény leend még egyszer ép“ s magát Hozzád közelebb sohasem érezte, mintha szent

igédet prédikálhatta. Vágyása Hozzád, hite Benned, bizalma Irántad rendithetetlen kőszirt volt, melyen az emberek rossz akarata s a szenvedések árja megtörött. Tudta magát megalázni a jólétben, az örömben, a boldogságban, melylyel őt alázatos lelke vallomása szerint mindig átölelt s tudott Benned csüggedés nélkül bizni, mikor a rettenetes nyavalyák testét megrohanták s éveken át megszállva tartották, mert így szólott s így énekelt:

„Te vagy az én erős Istenem,

Téged örökké tisztellek.

Te vagy jó Istenem énnékem

„És én csak Benned reménylek.“ (CXVIII. Zs.)

De legnagyobb, legigazabb, legemberibb, legáldásosabb volt ott, hová őt hivatás szerint rendeléd: az iskolában. Ez volt az ő igazi életeleme, második temploma. Mint Jézus mondá tanítványaira mutatva: Ezek nékem az én atyámfia, néném és anyám: Ő is itt érezte magát legjobban. Mi csak a külsőt, a szeretet nyilvánulását, a buzgó fáradozás eredményeit láttuk, de Te Uram azt a *szivet* láttad, melynél Krisztus után gyermeket, az ő kicsinyeit földi sziv jobban nem szerethetett. Hogy gyult ki az a megtört fényü szem, mint lett ékesen szóló az a lezárt ajak s hullott, mint áldásos permeteg, a gyermeki szivre a szelid, a nyájas, a szines, a bölcs beszéd, midőn szólott: „Én fiaim jertek, megtanítlak szent életre, hogy Istent féljétek!“ Krisztus leghivebb Gamáliele ült ott a kicsinyek között s az ő tanítási órája isteni tisztelet volt!

Mert ő a tanítói állást nem hivatalnak nézte, hanem *hivatásnak* érezte s a tanítói állásban nem azt a nehéz, tövises, keresztet látta, melyet a tudatlan lekicsinyel, a gőgös kigunyol, melybe hivatott és hivatlan beleaggatózik, melyet illetékes és illetéktelen bírálók és bírálatok folyton zavarnak s keserítenek, anélkül, hogy hibát javítának, melyet az alsóbb rend folyton támad s a felsőbb osztály soha meg nem véd, hol a társai felé emelkedő egyén irigység, sokszor üldözés tárgya s néha áldozata, hol előmenetel nincs, csak halad, korban, gyarapodik korban, eszményei vesznek, megélhetése mind nehezebb s nyugalmat csak tört erővel vállalt más élethivatás, vagy a koporsó nyújt; nem, nem látta ő a sarat, melylyel pályáját dobálják, a töviset, melylyel nyughelyét készítik, a keresztet, melyre annyiszor feszítik, ő csak egyet látott, egyet érzett, hogy az igazi tanító a teremtő Isten munkáját folytatja, a megváltó Krisztus művét viszi diadalra, mikor világosságot gyújt a sötét gyermeki lélekben, mikor szépre, nemesre edzi az érzelmi embert, mikor jóra célozza a tétova akaratot; pótolja az apát, anyát, végzi a család munkáját a család helyett sokszor a család ellenére s formál a nyers anyagból embert: Isten képe mását, Krisztus megváltottját.

Ily lelket *elveszteni*: ez, a mi fáj.

Ily lelket veszteni el: ez ami vigasztal.

Ha korán ment is el: *egész élet* volt az ő élete. Mit egy ember örülhet, szenvedhet: ő azt

átörülte és végig szenvedte s mit egy ember végezhet, ő azt elvégezte. Hány szemből gördült ki a könny egy szomszéd egyházban, mikor ez a szomorú hír oda elhatott, melynek felét eltemette, felét felnevelte, melynek kicsinyje, nagyja, látója s tudója annak, mint forgolódott ő Tőled vett talentumai szerint a rábizottakban. Ezek a könyvek Uram, Előtted a bizonyosság, hogy ez ember igaz vala!

E könyvekkel találkoznak a mieink s főként a gyászoló család könyvei. Te magad fogd fel a fájdalom könyveit s változtasd át a megnyugvás szelid harmatává, mely üditse, éleszsze a hervadó szívet. Vigaszt bocsáss az özvegyre, ki negyed századon át édes öröme, aztán hű gondviselője volt szegény jó urának, a jó fiura, ki életének szemefénye, jó sorsában csillogó reménye, nehéz kinjai közt vigasztaló álma volt, a leányokra, kik mély bánattal emlékeznek a hozzájuk mindig derüs, nyájas, ritka gyöngéd-ségü elvesztett apára, a tisztelő vőkre, kik életében szerették, halottaiban mély megilletődéssel állnak a hozzájuk is atyaként érző apa kihült porainál, az unokákra, akiket gyermeteg kedélylyel ölelt mindig keblére, a barátokra, kiknek életére mosolyt annyiszor s most bánatot borít, a pályatársakra, kiknek mindig igaz keblü barátjuk volt s az intézményekre, melyeknek javát legjobb tudása szerint összeroskadásig hűséggel, becsületesen szolgálta.

Neki pedig Uram, ki hív volt itt alatt, s ki korán, még virradta előtt énekkel magasztalta

neved s kinek nem jött addig szemére álom, mig jótéteményidet meg nem hálálta, neki, a hűnek, igaznak várt pálmáját kezeidbe add!

Amen.

Kedves Halott!

Mély fájdalom és Isten iránti mely hála érzelmei adják szánkba az utolsó szavakat, melyekkel tőled a földön elválunk.

Mély fájdalom, ha életed utolsó éveire gondolunk, hogy a rád törő nagy betegség miatt abba kelle hagynod tanítói munkádat, melyet Isten kedve szerinti buzgósággal s eredménnyel folytattál, hogy távoznod kellett a helyről, a hajlékból, melynek minden zugához boldog családi élet, vidám baráti kör s jókedvű munka egykor felemelő, most fájó emlékei fűződnek, hogy idegenbe szakadva nem hivatásod szerinti körbeu kelle erőid végső megfeszítésével dolgoznod a kimerülésig s hogy a gyorsan jövő enyészet alig néhány napi kínos szenvedés után kiterített a gyászpadra s hogy még poraid sem abban a temetőben nyughatnak, melynek legtöbb lakója s minden fejfája barátod, ismerősöd.

De egyben mély hála Isten iránt, ki boldog családi étellel koszoruzta élted, melyben, ha egy kívánságod teljesültét nem érhetéd is, megláthattad gyermekeidnek gyermekeit te asztalod körül s a vesztés fájdainaitól megőrizett, hogy örömeikkel, megalégedéssel fűszerezte élted, hogy negyed századnál tovább legeltethetted nagy szivbéli gyönyörűséggel az Ur báránykait kies

folyók mellett, hogy egyházad, községed ügyei körül kifejtett, sokszor nem értett, sokszor félreértett, néha talán nem a legjobban választott módon, de mindenkor a hited szerinti igazság diadala utáni vágygyal s mindenkor önzetlenül folytatott közműködéseid áldásos eredményeit, ezek után az elismerés s köztisztelet polgári korszoruját látnod engedte, hogy adott erőt többet munkálkodhatni a tanügy, a közélet terén, mint sok másoknak együttvéve, hogy szenvedéseid által még inkább erősítette hitede., béketűrésedet s megérlelt a halálra, az örökkévalóságra.

A fájdalom keserű s a hála fölemelő érzelmei bánatos felleggé verődve, könyvekben peregnek kora koporsódra s fölszáradva, mint szelid emlékezet méla felhője borongnak majd sirodon.

Kiknek életébe ritka kedélyeddel annyi derült órát vittél be, kiknek életére bölcs tanítasiddal annyi áldást szórtál, akik életének hosszú időn át melegítő napja, boldogság forrása volt: barátaid, volt tanítványaid s kedveseid nem felejtenek el soha. Özvegyed bánata, gyermekeid kegyelete örök emlék lesz sirodon, örök emlék sziveikben.

És most kedves barát, kedves pályatárs Isten veled! Éveken át küzdöttünk együtt nemes czélok szolgálatában, az Isten országának építésében. Elváltunk egymástól becsüléssel, szeretettel, most ismét találkoztunk, fájdalom koporsódnál. Mikor eljöttem közös működésünk színhelyéről, te bucsuztattál el, szívembe rezeg-

nek most is szavaid, mikor mondád: „Szakadoznak a szálak, melyek a földhöz kötnek bennünket, de a lélek szálai, melyek az Ég felé vezetnek, azok megerősödtek.“ Most én bucsuzom tőled: igen szakadoznak a szálak, amelyek a földhöz kötnek a tiéd mind elszakadt, de azok a szálak, melyek Ég felé vezetnek, benned, általad, elköltözéseddel csak erősödnek.

Hittél Istenben, én is hiszek.

Hitted a feltámadást, az örök életet: én is hiszem! Azért nem is bucsuzom: A viszontlátásig! Ámen.

KISS FERENCZ

ref. lelkész.

Siri beszéd.

„És most tudom, hogy az én orczámat többé nem látjátok!“ — Szóltál a gyülekezethez, melynek felét megsiratva eltemetted, felét igaz gyönyörűségre felnevelted, — midőn mint fáradt vándor a remélt, jól megérdemlett nyugalomba vonultál.

Ősz volt, alig fél éve csak, a természet gyors tempóba készült a kihaláshoz, s te behuzódva magányos szobádba, fájdalmasan felzokogtál, mert érző szived sejtette, hogy a tőlünk való váláskor családi fészked is felrobban s itt hagyod azt busan, üresen!

Ki látott már terebélyes fát hulló levéllel, száradó ágakkal átültetve idegen földbe sarjadni, növekedni, virágozni?! Eljöttél közülünk, bár munkára kész lélekkel, de megtört egészséggel az idegenbe, új munkakörbe, — a megnyert és megérdemlett nyugalmat egy perczig sem élvezted, a visszatért egészség csak csalóka fény volt, mit kedveseid hűséges gondozása varázsolt csak vissza, a jó kedély, sorsoddal kibékülés látszat volt csak, mert titkon minden estve visszasírtál elhagyott otthonodba, vissza régi eszményedhez,

a tanítói pályához és szerető hű barátok közt is idegennek érezted magadat. Eljöttél közülünk — meghalni!

„És mi tudjuk, hogy a te orczádat többé nem látjuk“! . . .

Azért elkisértünk sirod széléig korán elagott, öreg bajnoka az anyaszentegyház veteményes kertjének, az iskolának. 30 esztendeig munkálkodtál te — minden igazak bizonyossága szerint — hűséges szorgalommal, önfeláldozó készséggel. „Mert mi tudjuk, hogy az első naptól fogva, melyben közibünk jöttél, mint viselted magad 30 hosszú éven át. Szolgáltál az Urnak nagy alázatossággal, sok könnyhullatással és kísértetekkel. Semmi előtt nem vonogattad magadat, ami nekünk hasznunkra lett volna és tanítál minket éjjel és nappal.“

Boldog vagy te kedves halott! Neked megengette az Isten, hogy munkálkodásod sikerét megláthasd, szemeid előtt nőttek fel azok a plánták, melyeket te öntözgettél fáradhatatlan szorgalommal, a tanítványi hálátlanság bántó érzetét alig ismerted, mert feledteté azt veled a hálás szivűek rajongó szeretete. És mi, kik itt jelen vagyunk, mi teljesítjük azt a szomorú kötelességet, melyet egykori tanítványaid Földes község most élő lakosainak nagyobbik része hálás indulattal, résztvevő szívvvel teljesítene, ha itt sirodnál jelen lehetne. Halljad! — gyászharang kondul, lobogó lebben községünk tornyából és e pillanatban velünk sir, nyugtot esd poraidra az egész gyülekezet!

30 esztendő telt el a tanítószolgálatában önzetlenül, becsülettel, lelkesedéssel, mint közelebb a földesi tanítótestületnek hosszú időn át szeretett munkáselnöke, kit e. hivatásban a kötelességérzet, kollegiális jóindulat, szerénység, mint diszes triász ékesítettek. Ezért most, midőn a végvállás pillanatában másodszor és örökre vesztve, újólág siratunk el, — fájó részvétellel párosult tisztelettel hajtjuk meg előtted lobogónkat. Emlékedet hálás szívünkbe vésvé, Isten áldását kérjük nyugvó poraidra!

Az egyházmegyei tanítóegyesület, melynek hosszú időn át köri elnöke voltál, a napokban résztvevő szívvél emlékezett meg rólad. Az igazi érdem elismerése volt ez, mert mindenütt, ahová a sors állított, derekasan állottad meg helyedet. Elhatározásaidban, cselekedeteidben mindig a mély tudással párosult, higgadt megfontolás vezetett. Lelkes hivatás voltál a haladásnak. A magyar tanítószolgálatot lelkes egész hevével szeretted, s utolsó lehelletedig — munkameződ szűk körében is — azok helyzetének és erkölcsi értékének emelésén buzgólkodtál. Az egyeneslelkű, becsületes ideálista magyar ref. néptanító mintaképe voltál.

A tanügyi irodalom terén is kivetted részed. Fiatalabb éveidben sok értékes tanügyi cikket irtál, később pedig a népiskolai tankönyvirás hivatott mestere voltál.

Méltó hát a mi gyászunk; hűlt poraid mellett kérdőleg sóhajtok: az új nemzedék vajjon fogja-e pótolni e lelkes vezérét a magyar református tanítószolgálatnak?

Te pedig, ki az utóbbi időben nagyon sokat szenvedtél; amikor tested égető kínjai s töprengő lelked izzó fájdalmai, mintegy sebesen zugó árviz habjai elborítottak tégedet és nem volt más vigasztalásod, mint összetörve megpihenni a Golgotha alatt s hallani a Krisztus szelid szavait: „Aki szeret engemet, vegye fel az én keresztemet és úgy kövessen engemet“, te nagy szenvedő, menj békével, nem tartóztatunk, ott, hová most mégy, jutalom vár reád, jutalom, melyet a világ, a hálátlan világ a rendszerint silányul díjazott, fel sem vett, vagy kevésbe vett tanítótól meg nem tagadhat.

Ez nekünk vigasztalásunk néptanítók, népnevelők! E vigasztalással szállhatsz te is sirodba. Nyugodjál békével 30 évig volt néptanító. Tisztes ősz fürteid a föld porába hullanak immár, te nem vagy többé az életé, hanem a halálé. Szeretteidet, kik végtelen fájdalmukban zokogva sirnak, vigasztalja mindnyájunk közrészvéte, lengjen kora sirodon örök béke szellője s legyen *szent* egyszerű sirhalmod mindazok előtt, kik a néptanítói hivatalt becsülni tudják.

Isten veled! A lélek él — találkozunk!

PAPP IMRE,
földesi ref. tanító.

14860-1981